

Kati M. Niiranen

Kun kaikki päättyy

Kun kaikki

päättyy

Kati M. Niiranen

Kun kaikki päättyy

Sarastus

Aamuauringin sarastus

*hiuksiini lankeaa
elämän mutkat
mieleeni kokeaa
jaksanko jatkaa
vai maahanke vajoan
hyynelten valuessa*

- Ei, en tehtäväksesi

annettu elämä.

*Kuulen kuiskauksen
huuden ja kehotuksen*

Niin kuin aurinko

nousen joka aamu

uuteen päivään

toivon ja eläen

rakastaen eteenpäin

Joku kädestäni pitää

kiinni ja vetää

Tule, tule elämään

äiti luovuta.

Minä rakastan sinua!

1. EVA

Kaikki lähisaariston ihmiset ovat matkalla sunnuntaikirkkoon tänään, kuten niin monina muinakin sunnuntaiaamuina, myös täältä Peltomaan saaresta, josta Eva oli kotoisin. Peltomaalaiset eivätkä muutkaan lähisaarelaiset nimittäin pääse kirkkoon muuta kuin soutamalla kesäisin. Ellei nyt tietysti asunut kyseisessä kirkkosaarella. Tämä lähin kirkko sijaitsee läheisellä Lammassaarella, saaren keskiosassa, jota kutsutaan Pappilanmutkaksi

Puukirkko on kauniin näköinen, punamullan ja valkoisen värinen, suuri ja jyrä mutta silti luokseen kutsuvan näköinen. Jos kirkkoa katsoisi ylhäältä, se olisi ristinmuotoinen. Keskeltä kohoaa terävä kärki kurotellen kohti vasta, kuin johdattaen rukoukset ylös tuulen vietäväksi. Kirkkoa ympäröivät koivut, kukkaistutukset, ja myös hautakivet. Hautausmaa on kirkon ympärillä ja kirkkomaata kehystää puolentoista metrin korkuinen kivimuuri. Sinne on haudattu ihmisiä näiltä seuduilta pitkään, sillä tämä kirkko on rakennettu jo 1600-luvun lopulla. Suuri takorautainen portti on avoinna ottamaan vastaan kirkon pihaan tulijat, samoin kuin kirkon ulko-ovet, jotka myös ovat avoinna pienten portaiden yläpäässä.

Ennen kirkkoon menemistä kirkkoväki tervehtii toisiinsa pihalla. Jotkut ovat tulleet ilolla nauttimaan Jumalan sanaa, toiset ovat tulleet vastahakoisina, kiusaantuneina tai jotkut jopa pakotettuina. Kanttori Johansson on vastassa pihalla kättelemässä Peltomaalaisia ja muuta kirkkoväkeä, jota tältä kirkkomaan saarelta sekä lähisaarilta saapuu melko mukavasti.

Kesäkuinen aamupäivä on jo hyvin kuuma, aurinko porottaa pilvettömältä taivaalta. Kanttorin otsalla hikipisarot

saavat vallan, ja hän pyyhkäisee otsaansa kankaisella nenäliinalla, joka on koristeltu nimikirjaimin J.J. eli Johan Johansson. Hän yrittää kuitenkin hikoilultaan hymyillä tervehtiessään kirkkokansaa, samalla kuitenkin toivoen, että siirryttäisiin jo pian rakennuksen sisälle varjoon, jossa tuuli kulkee ikkunoiden läpi ja tuo vilvoitusta tähän kuumuuteen.

Evalla oli myös kuuma. Ei pelkästään siksi, että aurinko jo paistaa pilvettömältä kesätaivaalta, vaan myös siksi että hän on soutanut kaikilla voimillaan loppumatkan kirkkoon ja Eva tietää myöhästävänsä. Sen lisäksi hän tietää saavansa pahansuovat katseet, niin seurakuntalaisilta kuin papiakin. Kanttori Johansson on pahin, hän kun on aina ennenkin ottanut Evan niin sanotusti isälliseen puhutteluun, että Jumalan huoneesta ja pyhästä toimituksesta ei saisi myöhästyä. Mitähän hän tällä kertaa sanoisi? Eva yritti soutaa nopeammin, muutama veto enää ja hän saisi vedettyä veneen rannalle. Pohjan tömähtäessä hiekkarantaan Eva hyppäsi veneestä, sitoi narun pikaisesti läheiseen puuhun, koppasi mukaansa Raamattunsa ja pisti juoksuksi. Pieni hiekkatie johti läpi mäntyjen ja muutamien lehtipuiden lomasta loivaa mäkeä ylöspäin, oikealla olevien vadelmapuskien ohi. Ison kiven jälkeen jo kirkon torni näkyikin. Kovin monta metriä rannasta kirkon ovelle ei ollut, mutta Evan juostessa lähemmäksi hän kuuli jo ensimmäisen virren kajahtaneen ilmoille ja samassa läheisessä kouvussa hyppivät pikkulinnut lähtivät lentoon laulun kuullessaan.

Eva pysähtyi kirkon portaille vetämään henkeä ja rauhoittumaan. Hän otti huivin pois päästä kaulalleen, ja astui

narisevasta ovesta, joka oli juuri hetki sitten suljettu, sisälle kirkkoon. Narahdus sai takapenkkiläiset kääntymään hänen päin, joidenkin laulu katkesi hetkeksi, kunnes he näkivät tutun tulijan. Tämä ei ollut ensimmäinen kerta, kun Eva myöhästyi ja kaikki sen tiesivät. Eva vetäytyi vain äkkiä takimmaiselle penkille vasemmalle puolelle, otti virsikirjan penkin selkämuksesta ja alkoi laulaa mukana.

Se mitä Eva ei huomannut oli se, että hän oli istunut naapurinsa Carolinan viereen. Hän nyt ei ehkä ollut juuri se ihminen, kenen viereen Eva olisi halunnut istua, mokomakin juoruilija. Eva katui heti ajatustaan, ei olisi sovelista ajatella naapuristaan pahaa Herran huoneessa. Mutta heti kun hän täältä pääsisi, hän lähtisi hippulat vinkuen takaisin soutamaan, ettei Carolina kerkeäisi hänen veneensä kyytiin. Saisi tulla jonkun muun kyydillä, olihan hän tänne päässytkin jonkun muun kuin hänen mukana. Carolina kun aina puhuu selän takana hänestä. Mokomakin, kyllä Eva kuuli muilta mitä Carolina oli hänestäkin sanonut ja juuri nyt hän ei olisi kestänyt tämän seuraa yhtään pisaraa. Hänen mielestään Carolinasta oli tullut katkera juoruakka. Carolina oli jäänyt leskeksi nuorena, hänen miehensä Peter oli hukkunut ollessaan verkkoja nostamassa tuulisella säällä merellä. Carolinan mies oli kuulemma ollut hyvin ärhäkkä mies. Eva ei uskonut, että heidän avioliittonsa, sen mitä sitä kesti, oli ollut kovin onnellinen. Eva silti sääli Carolinaa tästä asiasta. Ei hän Peteriä ikinä tavannut, hukkumisesta oli jo viisi vuotta, mutta Carolina aina aika ajoin kehui edesmennytään miestänsä. Mutta Carolina itse oli muiden mukaan muuttunut katkerammaksi elämälle, ja enemmän kiinnostuneemmaksi muiden asioiden puimisesta. No, sen Eva ainakin hänen naapurinaan oli huomannut.

Eva oli oppinut tuntemaan naapurinsa, hän huomasi miten pahansuopa juoruilija tämä oli. Tarkoituksellisesti tai ei, mutta Carolina oli aina tunkemassa nenäänsä toisten asioihin ja kertomassa niitä sitten pitkin kylää. Eva sitä ja Eva tätä, kyllä se tuo Gustavin tyttö Eva on sellainen miesten silmälle, tai hunsvotti, tai ei osaa perunaakaan

peltoon laittaa tai ihan mitä vaan Carolina ikinä keksi. Ja ehkä Evan mielestä kaikkein loukkaavinta oli se, että Carolina sanoi muille usein hänen kuullen, että ei se Eva ikinä miestä saa, tuollainen nirppanokka. Siskot olivat erilaisia, paljon rauhallisempia ja hillitympiä.

Kyllä, kyllä. Ei Evalla enää käy sääliksi Carolinaa. Olkoon omissa oloissaan. Harmi vain, että melkein joka päivä häntä pitää nähdä, sillä Carolinan talolle johtaa tie juuri Evan pienen talon poikki. Siitäkin Carolina jaksaa aina valittaa. Viimeksi eilen tuli valitusta siitä, että hän ei muka pidä tarpeeksi huolta tienvierustan pensaista, jotka kurottavat oksansa tien puolelle. Ettei hevoscärryllä muka kohta pääse kulkemaan mutkasta, kun Eva ei ole tarpeeksi keväällä oksia leikannut pois.

Evaa alkoi eilen sen verran suututtamaan, että hän oli koko helkatin syreenipuskan oksat katkaissut tyvestään kokonaan. Kyllä hänen pihallaan syreenipensaita riitti. Tuo mistä Carolina nyt oli taas eilen valittanut, oli pieni rotisko. Eipähän enää valittaisi hänelle siitä. Ei Carolinalla ollut itsellään edes hevoscärryjä hevosesta puhumattakaan, vaan naapurin isännän kärryjen mukana hän kulki, tai veneellä.

Jälkikäteen Evaa tietenkin harmitti, miksi antoi Carolinan vaikuttaa itseensä tuolla tavalla, että koko pienen

mutta kauniin syreenin katkaisi, kun se teki jo kivasti kukkaakin tänä vuonna.

No, siitäkin Carolina saisi taas lisääiheen pilailla hänen kustannuksellaan, ettei puutarhan hoitokaan onnistu.

Evan ajatus karkaili penkissä istuessa, sillä niin monta kertaa hän oli kuitenkin samantapaisen saarnan kuullut. Eva toivoi, että pappi Eriksson oppisi saarnaamaan jotain uutta, mutta minkäpä sitä, vanha kirja, jonka tarinat eivät muutu. Tosin eräs maallikkosaarnaaja, joka kylällä kiersi, puhui niin kuin Eva ei ollut ikinä kuullut, hän mietti syitä ja seuraamuksia eri tavalla, vaikkakin puhui samoista tutuista kohdista. Eva kaipasi jotain uutta opittavaksi, niin tässä aiheessa kuin muutenkin. Eva rakasti opiskella kieliä, vaikkei materiaalia juuri ollutkaan saatavaksi. Hänhän osasi tietysti ruotsia äidinkielenään, mutta myös suomen kieltä ja jotain venäjäksiin. Ruotsin kieli on äidinkieli ihmisillä, jotka täälläpäin asuvat, myös hänen perheessään oli puhuttu vain ruotsia. Tosin hänen tätinsä eli äidin sisar puhuu sujuvaa suomea ja venäjää, joita tämä on oppinut. Täältä se tätikin on lähtöisin ja äidinkieli ruotsi, mutta kyllä täällä suomeakin oppii. Isä sanoi Evalle usein eläessään, että Evalle on kielipää. Niitä hän on yrittänyt lukea nytkin, hän rakastaa kielten lisäksi kaikenlaista uusien taitojen oppimista. Ja suomea hän on hyvin oppinut, sillä hänen nykyinen isäntänsä oli suomenkielinen, vaikka muita kieliä puhuukin sujuvasti vaimonsa kanssa.

Eva on myös oppinut ompelemaan jo nuorena tyttönä äidiltään saaman opin mukaisesti, samoin hän oli vähitellen oppinut ruoan laitton ja leipomisen ja kaikenlaiset koti-

työt. Tosin hänen leivoksensa eivät läheskään aina onnistuneet. Kotieläinten hoito sujuu häneltä ja puutarhan hoitoa hän mielestään myös on oppinut, sen totesi hänen sisarensakin käydessään kylässä. Vaikkei hän siinä hyvä ole, perusasia kuten kasvien kastelu unohtuu häneltä usein. Hän oli jo nuorena päättänyt mennä piiaksi jonnekin taloon ja hyvän paikan hän oli saanutkin. Kaikenlaisia haaveita hänellä oli, mutta että toteutuuko ne ikinä, sitä Eva ei tiennyt. Toki hän jo nuoresta työstä saakka haaveili ihanaista miehestä, jonka kanssa hän menisi naimisiin. Mutta hän itse oli melko köyhästä perheestä. Isä oli kipparina laivalla, äiti oli aikaisemmin myös piikana. Äiti viimeaikoinaan puuhaili kotosalla kaikenlaista, mutta auttoi vielä myös naapurin isännän tilalla. Omia laidunmaita heillä ei ollut. Vain vuokramaa heidän talonsa ympärillä, jonka he olivat vuokranneet edelliseltä isännältä Danielssoneilta, tilallisilta muutaman kilometrin päässä viereisessä Lehtisaassa.

Evan ajatusten kulku jatkui kirkon jälkeen kotiin soutuessa. Hän onnistui karkaamaan kirkosta ensimmäisten joukossa takapenkiltä niin, ettei Carolina kerennyt hänen lähettöään näkemään. Eva huomasi tämän menneen heti juttelemaan Danielssonien vanhalle rengille. Ihanaa, Eva sai rauhassa jatkaa olemistaan, koska tänään hän ei olisi jaksanut enää Carolinan ylimielisyyttä.

Danielssonien, jonka maihin kuului hänen edesmenneen vanhempiensa talo, oli myös ollut se pariskunta, joka palkkasi Evan alun perin töihin tilalle. Pienen haastattelun jälkeen hän pääsi piiaksi, kun Eva oli viisitoista. Se oli Evalle

jotain todella suurta. Hän oli vasta nuori tyttö, mutta perheen vanhempia siskojaan ja äitiään katsoessa oli oppinut kaikenlaista ja tottunut työntekoon kotonaankin. Tällä tiellä piikana työskennellessään hän viihtyi ihan hyvin, isäntäkin oli ollut mukava ja huumorintajuinen. Tosin joskus isäntä oli ottanut liikaa viinaa ja silloin Eva ei ollut pitänyt isännästä. Silloin hänestä oli tullut äänekkäämpi ja remuisempi. Mutta tätä onneksi oli tapahtunut harvoin.

Eräänä päivänä, Evan ollessa seitsemäntoista vuotias, kuitenkin kävi ikävästi, sillä isäntä oli juovuksissa lähtenyt soutelemaan, ja hukkunut matkallaan. Vain tyhjä vene löydettiin ajelehtimasta läheltä rantaa seuraavana aamuna.

Isännän kuoltua leskirouva menehtyi myös samana vuonna. Kuumetauti ja suru vei hänet mennessään. Emäntä oli kyllä kirjoittanut ennen sairastumistaan todistuksen työstä Evalle, kun oli ajatellut, ettei hän tarvitse enää piikaa. Kiitettävän todistuksen hän oli saanut. Tai kiitettäviä olivat kaikki muut arvosanat, paitsi kohteliaisuus isäntäväkeä kohtaan oli laitettu hyväksi. Tähän syynä oli se, että emäntä muisti kerran, jolloin Eva ei ollut totellut isäntää. Tuolloin isäntä oli lähennellyt humalassa ollessaan häntä emännän nähden. Eva säikähti tätä ja hänen päähänsä tuli vain äidin opetukset, että jos isäntä lähentelee, juokse pois. Ja niin hän juoksi, vaikka olisi pitänyt isännän kehotuksesta istua isännän syliin, vaikkei tämä ollut edes pukeissa. Isäntä oli jo yrittänyt kopeloida Evaa tämän seisoessa isännän edessä tarjotin kädessä. Eva oli juossut tuvasta ulos rantaan ja pysyi siellä piilossa, kunnes oli varma, että isäntäväki oli mennyt nukkumaan. Vasta sitten hän hiipi omaan petiinsä ja nukkui levottomasti yön.

Aamulla kaikki käyttäytyivät kuin ei mitään olisi tapahtunutkaan. Vain emäntä oli luonut muutaman paheksuvan katseen isäntään, joka oli luimistellut ja mennyt töillensä. Se, mitä mieltä emäntä oli lähentelystä ja Evan juoksemisesta rantaan, jäi Evalle epäselväksi koska asiasta ei ikinä puhuttu. Työtodistuksen oli emäntä kirjoittanut miehensä kuoleman jälkeen, itse hän oli tuolloin kuumeisena mutta selväjärkisenä. Käytösarvosanaan hän ei kommentoinut muutoin kuin sanomalla: No, tämä käytös, tiedäthän sinä. Ja emäntä jätti lauseen kesken ilmaan roikkumaan. Tuolloin Eva oli miettinyt, että ehkä emäntä oli häntäkin kohtaan ollut vihainen tapahtuneesta, vaikkei Eva mitään tehnytäkään. No, päästökirja oli silti emännän mielestä niin erinomainen, ettei Evalla olisi vaikeuksia saada töitä jatkossakin.

Sitten emäntä Danielssonkin kuolikin seuraavana päivänä. Danielssoneiden tilan osti kuukauden päästä paris-kunta Fredrikson. Fredriksonit ostivat tilan itselleen heti kun se tuli kaupan. Heillä oli siihen varaa. Fredriksonit myös halusivat ehdottomasti pitää talon työntekijät. Heiltä Eva sai tämän melkein kiitettävän päästökirjan avulla paikan talosta. Eva oli juuri täyttänyt kahdeksantoista, kun hän aloitti Fredriksonien alaisuudessa työn. Hänen nimikkeensä oli piika, myöhemmin tosin palvelija. Hän aloitti tämän isäntäpariskunnan talossa tuolloin ja oli kiitollinen, ettei menettänyt työtään. Hän on nyt siis tehnyt piian tehtäviä, mutta navettaan ei hänen ole tarvinnut mennä useinkaan. Hänen tehtävänsä on ollut lähinnä sisällä tehtävät kotityöt ja rouvaa auttamassa milloin missäkin.

Tässä työpaikassa hän on työskennellyt nyt jo noin neljä vuotta. Tässä paikassa hän viihtyy erityisen hyvin. Ja koko

tilasta on tullut upea, puutarha on saanut jopa palkinnonkin monimuotoisuudestaan, ihanista hedelmä- ja kukkais-
tutuksista ja viljelyistä. Tosin Evalla ei tähän ollut juuri-
kaan osaa eikä arpa. Kaikki oli talon emännän aikaan-
saannosta, emännän intohimo oli puutarhanhoito.

Aikaisemmin isäntäpariskunta asui isolla kirkonkylällä
Ylärannalla, jonne isäntä nuorempana alun perin perusti
kauppansa muutettuaan Sammatista tänne. Täällä hän on-
nistui rikastumaan ja perusti kaupan kirkonkylälle ja etevä
kauppias hänestä olikin tullut.

Lehtisaaren tilan lisäksi isäntä on rakentanut talon myös
Koirassaareen, jossa hän on nykyään myös usein. Tuo ko-
din rakentaminen hänellä on vielä vähän kesken, mutta
juuri nyt hän on rakentanut sinne hienon maakellarin, jossa
jatkossa säilöä kylmässä ruokia ja tarvikkeita, joita hän
myy eteenpäin. Eva on kerran käynyt tuolla, kun maake-
lari oli valmistunut jo. Päätykiveen kellarin sisälle isäntä
oli keskelle muurattua seinää laittanut kiven, jossa oli hä-
nen nimikirjaimensa. Evasta kellari oli hieno. Itse talon oli
vielä keskeneräinen, vaikka kauppaa jo käytiinkin myös
sieltä käsin. Se oli oivallinen paikka merenkulun kannalta.
Heidän Koirassaaren koti näyttäisi myös tulevan melkein
yhtä kauniiksi kuin tämä Lehtisaaren talokin, vaikkei
siellä viljelysmaata ollutkaan.

Mutta tällä hetkellä isäntäpari asuu pääasiassa tilallaan
täällä, mistä he ostivat myös maat, jotka kuuluivat aikoi-
naan Danielssoneille ja myös siis tämän Evan pikkutalon.
Heidän päätilansa Lehtisaarella on niin lähellä hänen
pikku taloaan, vain parin kilometrin päässä vaikkakin eri
saarella, että matkan taittaa vaikka jalkaisin hetkessä.

Itse Peltomaan isolle kirkonkylälle on yli kymmenen kilometriä kärrytietä, mutta helpoiten koska saaristossa ollaan, on välimatkat taittaa meriteitse. Koirassaareen isäntä meneekin veneellä, sillä silloin matkasta ei tule pitkä. Ja talvisin riippuen jäiden paksuudesta, on matkantaitto helppoa.

Jälkikäteen ajateltuna hänen elämänsä olisi voinut olla hyvin toisenlaista, mutta ilman piiiaksi pääsemistä juuri tähän tilalle hänen elämänsä suunta olisi joku aivan muu. Hän oli kuitenkin syntynyt monilapsisen perheen nuorimmaisena hyvin köyhään torpparin perheeseen, eikä vanhemmilla ollut varaa juurikaan elättää heitä kaikkia. Se että Eva pääsi piiiaksi viisitoistavuotiaana, oli myös hänen vanhemmilleen helpotus, sillä nyt oli viimeinenkin tytöistä omillaan toimeen tuleva. Eva auttoi myös vanhempiaan tarvittaessa vielä heidän eläessään. Hänen isänsä oli kipparina usein pitkiäkin aikoja pois, joten Eva auttoi äitiään vähän joka asiassa ja tästä oli hänelle paljon hyötyä, sillä hänen äitinsä oli taitava käsistään ja hän oppi paljon arvokkaita asioita äidiltään, joista oli hänelle nyt työssään paljon hyötyä.

Tämä oma pikkutalo, jossa Eva juuri nyt asuu Peltomaan saarella, oli palvelijan talo. Oikeastaan tämä oli lähinnä pieni tupa, jossa oli vähän omaa maata ympärillä. Hänen vanhempansa olivat asuneet tien toisella puolella olevassa talossa jo pidempään. Se oli talo, jossa Eva syntyi ja talo oli aivan lähellä hänen nykyistä palvelijan tupaansa. Hänen vanhempiansa kotitalo kuului Evan talosta katsottuna etelässä asuvalle Lindbergin isännälle ja Evan nykyi-

Elettiin 1800-luvun loppua. Eva joutui nuorena naisena tekemään elämässään valintoja, jotka eivät olleet kaikkien mieleen. Elämän ilot ja surut ja maailman muuttuminen olivat jatkuvaa.

Ja kun elämässä näytti hetken ajan, että kaikki olisi hyvin, alkoi tummat pilvet kertyä taivaalle.

Evan elämän tarina jatkuu vielä tänäkin päivänä.

9 789528 001294

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi